

**Цінності та ціннісні орієнтації, як визначний фактор виховання моральної
відповідальності учнівської молоді**

Сучасні тенденції розвитку суспільства визначають необхідність формування моральної відповідальності, як чинника розвитку та об'єднання суспільства в період перебудови та оновлення державних інститутів. Одним із основних компонентів моральної відповідальності визначають – цінності та ціннісні орієнтації. Це пояснюється тим, що людина відноситься більш відповідально до тих речей, які мають для неї якусь цінність. Так через формування в учнівської молоді цінностей та ціннісних орієнтацій, розширюється спектр впливу на виховний процес, кінцевим результатом якого є морально відповідальна особистість.

Проблему цінностей та цінносних орієнтацій розглядали з філософсько-аксіологічного підходу: М. Каган, І.Зязюн; в психології визначними є дослідження: Д. Леонтьєва, О. Леонтьєва, М. Забродського, І. Конана.

В. Ольшанський детально розглядав в своїх дослідженнях індивідуальну систему цінностей особистості та обумовленість її груповою свідомістю розглядав; К. Журба, В. Шахрай досліджували процес виховання моральних цінностей засобами позашкільної освіти.

В. Ребкало та В. Козаков дають таке визначення “цінності” – це феномен, що об'єктивно за своєю природою є благом для людини, спрямованим на утвердження її в бутті, реалізацію її творчих можливостей [6, с. 714].

Розглядаючи з соціолого-психологічного підходу цінність, науковці визначають, що вона є сукупністю ідей, уявлень та соціально-психологічних новоутворень.

Етико-естетичний підхід розглядає поняття “цінність”, як інтеграцію таких значень: характеристики зовнішніх якостей речей та предметів, що виступають об'єктом ціннісного ставлення; якості людини, суб'єкта ставлення до зовнішніх речей та предметів; відносини між людьми, спілкування, завдяки чому цінності стають загально значущими [7].

Ціннісні орієнтири – новоутворення, що мають організуючий, регулятивний та спрямовуючий характер.

Вони містять когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти. Базовим підґрунтям системи ціннісних орієнтацій є насамперед духовні цінності. Разом вони характеризують спрямованість і зміст діяльності, мотивують і визначають загальний підхід до світу і до себе [5, с.10].

І. Галяс, аналізуючи доробок попередніх науковців, формулює одну з основних думок, що система цінностей є регулятором поведінки людини, а також основою для успішної соціалізації в суспільстві. Духовні цінності набувають значущості, коли стають провідними у практичних відносинах людей, проникають у свідомість через почуття, відображаючись в життєдіяльності. Формування цінностей і ціннісних орієнтацій повинно бути невід'ємною складовою навчально-виховного процесу [1].

Моральна відповідальність особистості в межах ситуативних цінностей характеризує рівень її морального розвитку, морального вдосконалювання. Життя людини на індивідуальному рівні за своїми механізмами, закономірностями протікання багато в чому відрізняється від тих правил, за якими живе суспільство [4, с. 21].

Вік 15-18 років вважається основним періодом формування особистісних цінностей, характерних для дорослої людини. У цей період відбувається активізація внутрішніх резервів, зовнішні вимоги й норми починають переходити у внутрішню саморегуляцію, починається формування життєвих перспектив [3, с. 45].

І. Дідук, пов'язуючи відповідальність з цінностями, зазначає, що відповідальність характеризується зв'язком людини з цінностями, які набувають для суб'єкта особистісний сенс, стають особистими цінностями, розглядаються як дещо значиме для його власного життя та життя суспільства, приймаються в якості таких та проявляються у відповідній діяльності [2, с. 115].

Моральна відповідальність особистості фіксує її усвідомлене ставлення до моральних цінностей та їхню практичну реалізацію, що виявляється в конкретних якостях людини.

Отже, цінності є визначним компонентом моральної відповідальності, так як виконують регулюючу функцію в житті людини. Цінності, це не зовнішнє ставлення до предметів, це внутрішнє утворення особистості. Цінностями виступають всі ті категорії моралі, які є важливими для особистості та визначають свідомість та самосвідомість особистості.

В процесі виховання моральної відповідальності учнівської молоді визначне місце займає і формування цінностей та ціннісних орієнтацій. Основними умовами формування цінностей є соціальна активність особистості, визначення цінності всього що існує, засвоєння особистістю базових спільних цінностей.

Література:

1. Галяс И. А. Ценностные ориентации личности лидера в условиях современного транзитивного общества [Текст] / И. А. Галяс // Філософська антропологія. Вісник СевНТУ. – Вип. 103: Філософія: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ. – 2010. – С. 88–92.
2. Дидук И. А. Формирование ответственности личности – основа духовно-нравственного воспитания/И. А. Дидук // Педагогика. – 2009. – № 9. – с.115-117.
3. Життєві цінності учнівської молоді закладів профтехосвіти / О. О. Єжова // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – Т.1. 2008. – С. 44-46
4. Моральные ценности и личность / под ред. А. И. Титаренко, Б. О. Николаичева. – М., 1994. – 176 с.
5. Прашко О. В. Формування особистісних цінностей підлітка у процесі розвитку соціальної компетентності/О. В. Прашко// Наука – Практиці – № 4 (35) /04/2015. – С. 9-12
6. Ребкало В. А. Цінність / В. А. Ребкало, В. М. Козаков // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011, с. 714-716.
7. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстетической аксиологии [Текст] /Л. Н. Столович. – М.: Республика, 1994. – 464 с.